

● **REVISTA „22“** (nr. 47/20 noiembrie). Andrei Cornea aduce critici poziției președintelui Camerei Deputaților, Bogdan Olteanu, față de ambasadorul S.U.A., Nicholas Taubman, acuzat în mod gratuit de corupție și amestec în „treburile interne“. Motivul real: intervenția E.S. Nicholas

Taubman în privința legislației insuficient elaborate și supuse unor modificări ce ar favoriza corupția. Ilie Șerbănescu ne previne asupra declinului economic. Rodica Culcer reevaluează conduita morală a unor parlamentari ce compromit ideea de instituție democratică. „Vladimir Tismăneanu în dialog cu Mircea Mihăieș“ este o carte lansată și la „Gaudeamus“, cu subtitlul: „Cortina de ceață“. Cei doi interlocutori rememorează scandalul provocat la 18 decembrie 2006, în plenul Camerelor, la citirea Raportului Comisiei de cercetare a crimelor comunismului. „Bucureștii culturale“, suplimentul revistei, aduce noutăți: Angelo Mitchevici – „Trec țiganii, trec...“ (despre aportul real al unei etnii prea mult ignorate, privită cu prejudecată). Apoi, spectacolul „Copilul din spatele ochilor“, de la Teatrul Nottara, autoare Nava Semel (Israel), traducerea și regia: Liana Ceterchi, scenografie Adriana Raicu, interpretă Gabriela Popescu, organizator ARCUB. Piesa a fost pusă în scenă în zece țări, a fost elogiată în „The Guardian“ ș.a. Alex Goldiș recenzează „Avangarda românească și complexul periferiei“ de Paul Cernat (sunt menționați: Marcel Iancu, Ion Vinea, Tzara, Urmuz și... Nae Ionescu). Editura „Vremea“ își face reclama cu „Gh. Alexianu – monografie“, de Șerban Alexianu (fiul celui care a pus în practică directivele antievreiești ale lui Antonescu), „Mișcarea legionară după Corneliu Codreanu“, de Ilarion Țiu (un „istoric“ neobiectiv al legionarismului). Cea mai interesantă lectură este comunicarea lui Edward Kanterian la simpozionul „Mihail Sebastian“ organizat de I.C.R. (director dr. Madeea Axinciuc) la Hebrew University – Ierusalim. Citim despre „Subiectivitate și obiectivitate în Jurnalul lui Sebastian“, despre Raul Hilberg (recent decedat, istoric al Holocaustului), Saul Friedländer, autor a două cărți importante: „Nazi Germany and the Jews“, „The Years of Extermination“. În numărul 48/27 noiembrie, Alexandru Solomon (n. 1966, fiul lui Petre Solomon și al Yvonnei Hassan) își prezintă filmul „Cold Waves – Război pe calea undelor“, despre istoria postului de radio „Europa liberă“, cu protagoniști ca Monica Lovinescu, N. C. Munteanu, Emil Hurezeanu, Nestor Rătesh ș.a. Al. Solomon deschide un nou drum în documentarul cinematografic.

● **„ROMÂNIA LITERARĂ“** (nr. 45/16 noiembrie). Milan Kundera aduce un omagiu lui Max Brod, prieten cu Kafka, scriitor stabilit cândva în Ereț Israel, care a salvat manuscrisele, ca și memoria genialului său prieten. Teodor Vărgolici recenzează laudativ „Mihail Sebastian. Teatrul. Dicționar de personaje“ (Editura Hasefer, lucrare colectivă). Mircea Oprea semnează un epigraf în memoria lui Horia Aramă (1930-2007). T. Urian recenzează „Religie, politică și mit“, de Andrei Oșteanu (Editura Polirom, 2007). În nr. 46/23 noiembrie, tot T. Urian recenzează „De la Iași la Ierusalim și înapoi“ a lui Lovolici (Editura Ideea Europeană, 2007), despre care spune că este „o carte scrisă cu înțelepciune și foarte multă dragoste“. Mai citim memorialistică de George Radu Bogdan, venerabilul nostru conațional, ilustru istoric de artă; apoi poeme traduse din Rilke de Maria Banuș, Ioana Părvulescu ș.a. Alexandra Ciocărlie aduce un omagiu scriitorului Boris Pasternak, premiat cu Nobel, dar denigrat în propria țară. În nr. 47/30 noiembrie, găsim, în „Scrisorile din Paris“ ale lui Lucian Raicu, „ceva“ despre originea evreiască a lui Michel de Montaigne. Aflăm, de la Gabriela Melinescu, că la Institutul Cultural Român din Stockholm s-a acordat Premiul „Marin Sorescu“ (în juru este și Dan Shafran, nepot al regretatului dr. Alexandru Șafran) scriitorului Steve Sem-Sandberg, autor al romanului „Ravensbrück“, despre lagărul nazist unde și-a sfârșit zilele Milena Jasenska, femeia iubită de Kafka, prima traducătoare în chetă a genialului praghez. Așteptăm „intrarea“ acestei cărți pe piața românească. Eva Leonte oferă un fragment în limba română.

● **„DILEMA VECHĂ“** (nr. 197/15 noiembrie). Radu Cosașu semnează tableta „Fotbalizarea gândirii politice“. Ne amuză sintagma și are miez. În nr. 198/22 noiembrie, Sever Voinescu vorbește despre noua generație de politicieni, „comuniști anticomuniști“. Alexandru Solomon acordă un interviu despre istoria „Europei Libere“ și filmul său recent. Interesantă, tableta lui Radu Cosașu despre neolegionari, P.C.R., antisemitism în publicații extremiste. Eugen Istodor scrie despre DADA și Tzara. Andrei Cornea „se destăinuie“ membrilor redacției „Dilema veche“. În nr.

199/29 noiembrie, este interesant dialogul lui Stelian Tănase cu Andrei Manolescu, sub titlul: „O istorie a oportunistului intelectualilor“. Se dau nume: Sadoveanu, Ralea, Călinescu, N.D. Cocea (fără convingeri), Petru Dumitriu (ahtiat de bani), Geo Bogza, Ștefan Roll (Gh. Dinu), Victor Branner (agent al Cominternului?) ș.a. Eugen Istodor îl parodiază pe Adrian Păunescu.

● **„CULTURA“** (nr. 47/29 noiembrie) ne face o plăcută surpriză, comentând favorabil suplimentele culturale dedicate lui Mihail Sebastian din „Realitatea Evreiască“, la fel și „Jurnalul II“ publicat la Editura Teșu. Comentatorul C. Stănescu elogiază și interviul cu președintele Academiei, prof. dr. Ionel Haiduc, semnat de Nedeea Burcă, redactor la „Realitatea Evreiască“. Despre „Poezie după Auschwitz“ scrie Andrei Terian, recenzând volumul de poeme „Eclectice“, de Gabriel H. Decuble. Titlul articolului este, oarecum, forțat, autorul neavând intenția de a scrie poezie „după Auschwitz“; poezia se referă la orice dominație a Răului.

● **„OBSERVATOR CULTURAL“** (nr. 140/15 noiembrie). Edward Kanterian este prezent cu o comunicare susținută la I.C.R. - București, în 7 noiembrie 2007, „Subiectivitate și obiectivitate în Jurnalul lui Mihail Sebastian“ (referiri la Raul Hilberg, Saul Friedländer). Este o contribuție la cunoașterea efectelor publicării „Jurnalului“ în 1997. Arina Popovici scrie despre recent decedatul scriitor Norman Mailer. Ana-Maria Popescu combate xenofobia îndreptată împotriva romilor, pornind de la epopeea lui Budai-Deleanu. În nr. 141/22 noiembrie, Paul Cornea scrie despre „Mihail Sebastian și problema identitară“, aceasta fiind și cheia înțelegerii suferințelor... tânărului Sebastian. În suplimentul cultural este prezentat Vintilă Horia (cu un trecut asemănător cu Eliade, Cioran), ca autor al unui roman în premieră editorială „O femeie pentru Apocalips“. Despre acordarea Premiului „Marin Sorescu“ la I.C.R. Stockholm, vorbește Dan Shafran. Alexandru Solomon este prezent și în nr. 142/22 noiembrie. Toate publicațiile importante de cultură se ocupă de acest talentat regizor. Liviu Ornea comentează spectacolul „Cartea lui Iov“ de la Teatrul „Radu Stanca“ din Sibiu, în regia lui Mihai Mănuțiu.

● Din cotidiene reținem articolul lui Vi. Tismăneanu, apărut în „**EVENTIMENTUL ZILEI**“, din 28 noiembrie, cu titlul: „Spiritul critic e un civil: Mihail Sebastian și era tiranilor“. Autorul se referă la „De două mii de ani“ și „Cum am devenit huligan“, publicate la Editura Hasefer în 2003. Sebastian este pus alături de Viktor Klemperer și Elie Halevy (acesta a scris „L'ère des tyrannies“, Gallimard, 1988, cu o postfață de Raymond Aron). Vi. Tismăneanu remarcă premonițiile lui Sebastian, efectul în timp al „ignorării omului“ în totalitarismul fascist și cel bolșevic. O singură obiecție: marxismul nu intră în ecuație, el s-a născut în sec. XIX. Karl Kautsky, Plehanov erau teoreticieni ai marxismului și, totodată, antibolșevici. Sebastian se referă mai mult la regimul din U.R.S.S. și din Germania lui Hitler.

● **„CAIETE SILVANE“** (nr. 33/2007). Revista din Zalău este condusă de Cristian Conraș, pe care îl cunoaștem ca autor al unei cărți despre Holocaust și ca președinte al filialei Asociației Culturale de Prietenie România-Israel. Cele 50 de pagini cuprind o serie de aspecte culturale de interes, istorie, literatură, beletristică. Reținem conținutul multietnic al revistei, zona Sălajului fiind locuită de români, unguri, cehi. Evrei nu mai sunt pe aceste meleaguri, după deportările la Auschwitz, din 1944, și emigrarea care a urmat.

● **„ULTIMA ORĂ“** (Israel), din 15 noiembrie 2007, ne informează că Parlamentul israelian (Knesset) se opune împărțirii Ierusalimului. Hamas pierde din popularitate în rândul palestinienilor. „Yad Vashem“ a comemorat, la 8 noiembrie, victimele Holocaustului din Câmpulung Moldovenesc. Fostul ambasador Yosef Govrin și-a publicat memoriile la Editura Efes a Universității Babeș-Bolyai: „Relațiile israelo-române la sfârșitul epocii Ceaușescu“. Doina Meiseles prezintă bogata activitate a I.C.R. din Tel Aviv, sub conducerea dr. Madeea Axinciuc. În Israel au fost marite alocațiile pentru supraviețuitorii Holocaustului la care s-au adăugat și liste cu cei nevoiași, în baza unui acord cu guvernul și cu organizația Claims Conference.

● **„ORIENT-EXPRES“**, din 12 noiembrie 2007 - despre sărbătorirea, la împlinirea vârstei de 80 de ani, a lui Dan Mizrahy, despre noul volum de versuri (în ebraică) al lui Shlomo David; Premiul „Ig Nobel“ acordat anual de Harvard University pentru cele mai trănzite studii, descoperiri ș.a. Lansarea la 29 octombrie 2007, la București, a albumului „Marie of Romania. Image of a Queen“ (Editura Rosvall Royal Books - Suedia).

BORIS MARIAN

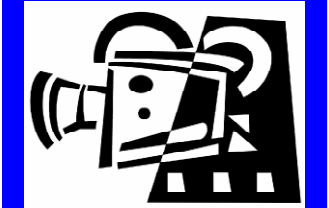
Totul e iluminat, după ce acesta fusese tradus prompt în vreo 30 de limbi. Un asemenea succes fulgerător te poate pune pe gânduri: cât talent autentic, câtă șansă și câtă făcătura mediatică poate fi la mijloc? Avea, prin urmare, 24-25 de ani când își scria cartea de debut, 26 când aceasta era ecranizată și 27 când filmul își obținuse premiul la Festivalul de la Veneția. Anul acesta, Foer a împlinit 30 de ani, iar al doilea său roman, *Extrem de tare și incredibil de aproape* (tradus la *Humanitas* și prezentat în rubrica de față), îl consacră pe deplin. Cum se declara în *Cid-ul lui Corneille*, învățat de noi în liceu (dar, vai, uitat astăzi)?: „*Valoarea nu așteaptă ca anii s-o măsoare*“.

Anii chiar că nu mai au astăzi nici un pic de răbdare, trăim atât de rapid încât timpul parcă nu mai acceptă decât dimensiunea prezentului, viitorul existând – virtual – aproape concomitent cu azi-ul. Cât despre trecut, cine să mai aibă grija lui? Cine? Iată că obsesia scormonirii prin trecut a pus stăpânire totuși pe tot mai mulți tineri. Americanii cei fără de trecut își caută grijuliu originile, blazonul, arborele genealogic. Evreii își caută rădăcinile: prea mulți dintre ai lor au ajuns nedrept și năpraznic acolo, sub pământ. Strâng dovezi, semne ale trecerii înaintașilor prin lume. Despre aceasta este vorba în filmul *Totul e iluminat*, programat recent pe HBO, un canal exclusivist, cu taxă specială, ceea ce a făcut, poate, mai scăzută audiența publicului. Din păcate. Căci filmul regizorului Liev Schreiber este de o forță evocativă și emoțională răvășitoare. Să zic că mai ales pentru evreii din Estul european, care au trecut prin infernul veacului trecut și i-au supraviețuit? Dar iată că și pentru nepoții lor, care vor să știe, care nu acceptă ca uitarea să se așeze, nepăsătoare, peste destinele tragice ale părinților și bunicilor lor. Și totuși, filmul regizorului Schreiber, realizat după romanul tânărului Foer, nu e un bocet al trecutului, nu se înscrie în seria peliculelor tragice închinată acestei teme. Există în film o vitalitate și o energie tinerească, un anume umor și o asemenea forță a speranței, care i se trage mai ales din scenariu. Al cărui erou se numește chiar Jonathan Safran Foer – semnul clar autobiografic al povestirii – și este un pasionat colecționar: de semne ale trecutului. Le pune în pungulițe de plastic – și le prinde în camera lui în pioaneze, pe perete – fotografii, scrisori, sticlute cu medicamente, proteze dentare etc. Nu îi e de-ajuns. Simte nevoia să meargă la fața locului, în Ucraina natală a bunicilor săi, să vadă, să afle, să fixeze în memoria sa afectivă destinele și umbrele acestora. Așa începe marea sa expediție în căutarea trecutului, traversând o planetă exotica și ciudată, care este pentru el actuala Ucraină. Într-o rablă de automobil ce adună patru personaje: la volan, un rusnac bătrân și acru, cu capsă mereu pusă și neascunzându-și disprețul pentru „jidani“ care aruncă mii de dolari pentru a găsi urmele morților lor (ei, localnicii, fiind beneficiarii acestei „risipe inutile“). Nepotul lui, Alex, un lungan șmecher, simpatic și cam zurliu, posesor al unei engleze aproximative, care face pe translatorul. Americanul e un tinerel subțire, timid și politicos, îmbrăcat în costum negru și cămașă albă de universitar, cu ochelari groși ce-i cruță ochii consumați cu învățătura: un fel de „ieșivă buhâr“ al mileniului 3. Și, în sfârșit, al patrulea membru al expediției, o cățelușă alb-neagră, cam neprietenosă la început, pe care o cheamă... Samy Davis jr. jr. „*E vreică?*“ - întrebă americanul, în glumă, și bătrânul se infurie când aude cum îi este „insultat“ câinele. „*Păi, Samy Davis era botezat evreu*“, îl asigură tânărul. Trioul acesta de actori – Elijah Wood (Foer), Boris Leskin (bătrânul) și Eugene Hutz (Alex), este absolut formidabil, gheața dintre ei topindu-se cu încetul, în timp ce caută acel sat, Trachimbrod, din care n-a scăpat viu nici un evreu. După ce le-au fost arse sinagogile și casele, după ce au fost rupte, scuipate și călcate în picioare cărțile sfinte, au fost împușcați toți, până la unul. A rămas – cum mai face viața uneori câte o tristă pomană – o singură femeie, acum bătrână, care locuiește într-o casuță pierdută într-un lan de floarea soarelui, trăind din spălarea rufelor sătenilor ucraineni. „*Și unde sunt urmele celorlalți?*“. „*Aici*“, arată ea teancurile de cutii cu care îi e plină odaia, și în care ea adunase micile obiecte – ochelari, acte, chei, scrisori – străne din mormanul de cadavre. „*Am rămas aici ca să le păzesc. Să nu li se piardă amintirea*“. Și scoate o haină care avea prinsă la piept o stea galbenă. Era a unui bărbat care supraviețuise măcelului, ca prin miracol: ieșise viu de sub mormanul de cadavre, își aruncase de pe el haina ce-l putea trăda și o luase la fugă sub ochii îngroziți ai femeii ce văzuse scena. Ecranul se luminează brusc și revelația se produce. Bătrânul rusnac furibund se abește la față ca varul. Înțelegem tot. Își înțelege și el greșeala: trădarea fraților e și aceasta o crimă, mai ales după ce te scuturi de amintirea lor. Vă las să descoperiți singuri – la o posibilă reprogramare a filmului – cum și-a albit cugetul și sufletul și și-a recăpătat liniștea bătrânul ucrainean care a vrut să uite că e evreu!...

O picătură de melodramă prea mult? Prea multe coincidențe iscate literar? Prea mult machiaj roz pus, în ultimele secvențe, peste Ucraina de azi? Aproape că nu contează. Filmul rămâne nu numai un document istoric, nu numai un reportaj al neuitării, ci și o adevărată operă de artă iluminată.

SANDA FAUR

TELEOBIECTIV

TELEOBIECTIV

Pe urmele bunicilor care nu mai sunt

Seară de muzică evreiască la Brașov

În fiecare an, în luna noiembrie, Brașovul își deschide „porțile cetății“ pentru a sărbători etniile. La recenta sărbătoare au participat formații ale comunităților germană, maghiară, italiană și romă. De câțiva ani, Sinagoga din Brașov este unul dintre locurile de mare interes pentru diferite manifestări. Anul acesta, o seară întreagă a fost dedicată muzicii evreiești. S-a bucurat de un real succes atât prezența Corului „B'nei Milu“ al Comunității brașovene, cât și a grupului vocal „Yahad“. Pe lângă obișnuitele cântece ascultate cu interes, ne-am prezentat și cu o orchestră de muzică Klezmer, cât și un mic recital de muzică interpretată la nai. A fost o seară de iarnă timpurie, dar încălzită de inimile a peste 300 de spectatori.

DORU GOMBOȘ

